

BIJLAGE 2

Archeologie West-Friesland is het archeologisch samenwerkingsverband van de gemeenten Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel

Document	Archeologische Quickscan
Plangebied	Bloemenbuurt Begoniastraat, Enkhuizen, gemeente Enkhuizen
Adviesnummer	20089
Opsteller(s)	A.S. de Groot (archeoloog) & M.H. Bartels (senior archeoloog)
Datum	30-03-2020

Advies	Vrijgeven onder voorwaarde: Monitoring werkzaamheden (kosteloos)
Vervolgtraject	Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de werkzaamheden. archeologie@hoorn.nl / 06-11648953

Archeologische Quickscan

1. Inleiding

Op verzoek van Welwonen (contactpersoon: dhr. Bergenhenegouwen) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot sloop en nieuwbouw langs de Begoniastraat in Enkhuizen, gemeente Enkhuizen (afb. 1).

In de eerste fase van het project Bloemenbuurt plan Noord zullen 20 woningen langs de Begoniastraat worden gesloopt (Begoniastraat 19 tot en met 57). Hiervoor in de plaats worden 16 grondgebonden woningen teruggebouwd. In eerste instantie gaat het alleen om deze fase. Fase 2, 3 en 4 van het project in de Bloemenbuurt komen later in uitvoering. In onderhavige quickscan wordt geadviseerd op de ontwikkeling langs de Begoniastraat.

Het volledige plangebied (de gehele percelen) heeft een oppervlakte van ca. 2.770 m². De nieuwbouw krijgt een totale oppervlakte van ca. 840 m². In het stedenbouwkundig plan is aangegeven waar de nieuwe woningen zullen worden geplaatst. Deze komen ten opzichte van de bestaande woningen iets verder van de weg, richting het oosten. Hoe de nieuwbouw precies gefundeerd zal worden is op dit moment niet bekend. Waarschijnlijk zal een gebruikelijke (bodemverstorende) fundering op palen en vorstranden worden toegepast.

Afbeelding 1. De ligging van het plangebied (zwarte stippellijn) en nieuwe woonblokken (rode stippellijn) op een topografische kaart (bron: PDOK).

2. Beleidskaart archeologie

De gemeenteraad van Enkhuizen heeft op 2 april 2013 de 'Archeologische Beleidsnota gemeente Enkhuizen 2013' vastgesteld¹ en tegelijkertijd de Erfgoedverordening Enkhuizen 2010 daarop aangepast. Een belangrijk onderdeel van deze nota is de Beleidskaart Archeologie. Op deze kaart is aangegeven waar de bekende archeologische vindplaatsen zich bevinden en welke archeologische verwachtingszones er zijn in de categorieën (zeer) hoog, middel en lage verwachting. De verwachting is gecombineerd met een beleidsadvies per archeologische verwachtingszone.

Het plangebied ligt in vijf verschillende zones (afb. 2), te weten:

- Archeologisch Waardevol Gebied 4 (AWG4, oranje): hoge archeologische waarde - archeologisch aspect meewegen bij ingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 35 cm;
- Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied 5 (AWV5, lichtgrijs): onbekende archeologische verwachting - archeologisch aspect meewegen bij ingrepen groter dan 10.000 m² en dieper dan 35 cm.

Het plangebied valt deels samen met een zone met een onbekende archeologische verwachting en een vrijstellingsgrens van 10.000 m². De oostzijde van het plangebied valt samen met een terrein met een hoge archeologische waarde. Hierbij hoort een vrijstellingsgrens van 100 m². De nieuwbouw valt met ca. 500 m² samen met de archeologische waardevolle zone. De grens van 100 m² zal dus worden overschreden door de geplande nieuwbouw.

Afbeelding 2. De ligging van het plangebied (zwarte stippellijn) en nieuwbouw (zwarte lijn) op de beleidskaart archeologie van de gemeente Enkhuizen.

3. Cultuurhistorische achtergrond

Het plangebied ligt ten noorden van het oude centrum van Enkhuizen en iets ten westen van de Oosterdijk, onderdeel van de Westfriese Omringdijk. De Westfriese Omringdijk is een provinciaal monument en heeft een hoge archeologische waarde (AMK monumentnummer 10670, CHW code WFR 254A).

De archeologisch waardevolle zone op afbeelding 2 is gebaseerd op de (mogelijke) aanwezigheid van historische bebouwing. Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal. Op de kaart van Jacob van Deventer uit ca. 1560 zijn een aantal molens ten noorden van de stad Enkhuizen afgebeeld. Ten noorden daarvan is bebouwing langs de dijk aanwezig (afb. 3). Op basis van deze kaart valt niet met zekerheid te zeggen of deze bebouwing samenvalt met het plangebied. Op de kaart van Johannes Dou uit 1651-1654 is een vergelijkbare situatie afgebeeld. Langs en op de dijk is bebouwing ingetekend (afb. 4). De bebouwde percelen lijken aan de westzijde te zijn begrensd door sloten. Op de eerste kadastrale kaart uit 1823 is zichtbaar dat het plangebied niet samenvalt met de locatie van historische bebouwing (afb. 5). De percelen binnen het plangebied zijn in gebruik als moesland en weiland.

De nieuwbouw langs de Begoniastraat (wijk Enkhuizen Noord) dateert uit de jaren 50/60 van de 20ste eeuw.

Afbeelding 3. De globale ligging van het plangebied (zwarte cirkel, bij benadering) op een uitsnede uit de kaart van Jacob van Deventer uit ca. 1560.

Afbeelding 4. De globale ligging van het plangebied (zwarte cirkel, bij benadering) op een uitsnede uit de kaart van Johannes Dou uit ca. 1651-1654 (collectie Westfries Archief).

Afbeelding 5. De ligging van het plangebied (zwarte stippellijn) op de kadastrale minuutkaart uit 1823 (bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

4. Archeologische en geologische bronnen

Aan de hand van bodemkaarten kan inzicht worden verkregen in de verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. De locatie van het plangebied is op de bodemkaart van Ente helaas niet gekarteerd.

Voorafgaand aan de bouw van de nieuwbouwwijk Kadijken, eveneens ten noorden van Enkhuizen, is grootschalig onderzoek gedaan naar een nederzettingsterrein uit de Midden-Bronstijd.² Tijdens de opgraving is een hoge dichtheid aan sporen aangetroffen, met onder andere resten van huizen, kringgrepen en kuilenkransen. Aan de Haling 13 en Haling 20 E zijn ook opgravingen gedaan, waarbij resten uit de Bronstijd zijn aangetroffen.³ Of ter plaatse van het plangebied eveneens bewoningssporen uit deze periode in de bodem aanwezig zijn, is niet met zekerheid te zeggen.

Verder staat in de nabije omgeving van het plangebied één losse vondstmelding in het landelijke registratiesysteem Archis. In de achtertuin van Begoniastraat 52, ca. 60 m ten zuidwesten van het plangebied, is een bronzen koekenpan met holle steel op drie poten gevonden (Archisnummer 3284318100). Deze dateert vermoedelijk uit de 15e of 16e eeuw.

² Roessingh & Lohof 2011.

³ Van der Linde & Hamburg 2014; Roessingh 2014.

5. Conclusie

Het staat in de planning om een aantal woningen langs de Begoniastraat in Enkhuizen te slopen en nieuwbouw terug te plaatsen. Het volledige plangebied heeft een oppervlakte van ca. 2.770 m². De nieuwbouw krijgt een totale oppervlakte van ca. 840 m². De archeologische vrijstellingsgrens van 100 m² zal worden overschreden door de geplande ingrepen.

De geplande nieuwbouw ligt net op de rand van de archeologisch waardevolle zone. Op basis van onder andere de kadastrale minuukaart mag verwacht worden dat de historische bebouwing langs de dijk meer richting het oosten lag. De hoge archeologische waarde kan daarmee enigszins naar beneden worden bijgesteld.

Daarnaast zijn mogelijk sporen uit de Bronstijd binnen het plangebied aanwezig, maar dit is niet met zekerheid te zeggen.

Het is goed mogelijk dat de aanleg van de Bloemenbuurt en bouw van de woningen langs de Begoniastraat in de jaren 50/60 van de vorige eeuw, de ondergrond hier (deels) hebben verstoord.

6. Advies

Indien de (grondroerende) plannen ongewijzigd blijven, is nader archeologisch onderzoek in het kader van de Archeologische Monumentenzorg niet noodzakelijk.

Archeologie West-Friesland adviseert de voorgenomen ingrepen vrij te geven met betrekking tot het aspect archeologie.

De voorgenomen ingreep is vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Ten behoeve van het doen van waarnemingen dient wel in de omgevingsvergunning te worden opgenomen dat Archeologie West-Friesland toekomstige graafwerkzaamheden wil **monitoren**. Op deze manier kan de archeologische verwachting nader worden gespecificeerd.

Voor het monitoren van de graafwerkzaamheden worden geen kosten in rekening gebracht en dit zal niet tot noemenswaardige vertragingen leiden. Vondstmateriaal dat bij het uitvoeren van het werk wordt aangetroffen is (conform de Erfgoedwet, § 5.4, artikel 5.10) eigendom van de Provincie Noord-Holland en zal door Archeologie West-Friesland worden aangeleverd aan het Provinciaal depot voor archeologie van Noord-Holland te Castricum.

Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de werkzaamheden (archeologie@hoorn.nl / 06-11648953).

7. Bronnen

Archis 3.0

Linde, C.M. van der & T. Hamburg, 2014. Bronstijdbewoning in Gommerwijk West – West. Archeologisch onderzoek in Enkhuizen – Haling 13, *Archol Rapport 227*, Leiden.

Molenaar, S. & R. van Berkel, 2013. Archeologische Beleidsnota Gemeente Enkhuizen. RAAP-rapport 1591. Archeologisch Adviesbureau RAAP, Weesp.

Roessingh, W. & E. Lohof, 2011. Bronstijdboeren op de kwelders. Archeologisch onderzoek in Enkhuizen – Kadijken. *ADC-Rapport 2200/ADC Monografie 11*. ADC-ArcheoProjecten, Amersfoort.

Roessingh, W., 2014: Sporen uit de Midden- en Late Bronstijd aan de Haling 20E te Enkhuizen, *ADC-Rapport 3672*, Amersfoort.

Westfries Archief

8. Geldigheid

Indien de (bodemroerende) plannen voor dit project worden gewijzigd na advisering, dan dienen de nieuwe plannen te worden voorgelegd aan Archeologie West-Friesland, zodat deze opnieuw kunnen worden beoordeeld. Het voorgaande advies vervalt daarmee.

Deze archeologische quickscan heeft een geldigheid van **2 jaar**. Na verloop van deze periode wordt het advies ongeldig en dient bij ontwikkelingen een nieuw archeologisch advies te worden aangevraagd. Dit geldt ook voor ongewijzigde bouwplannen.

Bovenstaand archeologisch advies is daarmee geldig tot:

30-03-2022